

ter poenoten pristop k njegovemu reševanju. Nedvomno imajo organizirane službe za varstvo pri delu v večjih gozdnogospodarskih družbah ali podjetjih veliko možnosti ter strokovne in materialne osnove, da bi lahko z nudenjem svojih uslug dovolj kakovostno opravljale dogovorjena dela in aktivnosti na področju

zagotavljanja predpisanih ukrepov varstva pri delu. Nenazadnje pomeni strokovno povezovanje manjših izvajalcev z večjimi tudi možnost za napredovanje in izpopolnjevanje kakovosti opravljenih storitev ter širjenje strokovnega znanja s področja varstva pri delu ter novih tehnologij.

GDK: 304 : 308 : 946.3 Zavod za gozdove Slovenije

Organiziranost varstva pri delu na Zavodu za gozdove Slovenije

Janez SLAVEC*

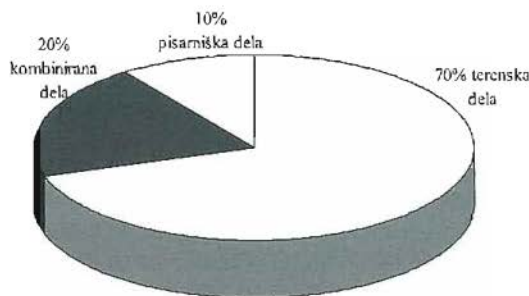
1 UVOD

Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) je pravna oseba s statusom javnega zavoda, ki ga je ustanovila Vlada RS, in opravlja dejavnosti javne gozdarske službe v vseh gozdovih Republike Slovenije.

Naloge večine delavcev ZGS so tako vezane na terensko delo, ki ga štejejo med dela s povečano nevarnostjo, to pa zahteva intenzivno vključevanje varstva in zdravja pri delu. Že od začetka delovanja Zavoda je bila področju varnega dela posvečena velika skrb, zelo hitro je bil sprejet Pravilnik o varstvu pri delu, ki natančno določa pravice, dolžnosti in odgovornosti ter organizacijo v zvezi z varstvom pri delu.

2 DELA IN NALOGE DELAVCEV ZGS

Večino nalog delavcev ZGS je takih, da zahtevajo praktično stalno prisotnost na terenu, na prostem, v gozdu, zelo malo del je izključno pisarniških, več pa je "kombiniranih" pisarniško-terenskih del. Medtem

Grafikon 1: Struktura delovnih nalog

* J. S., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Večna pot 2, Ljubljana, SLO

ko terensko delo predstavlja gibanje na prostem v zelo različnih vremenskih, talnih, sestojnih in terenskih pogojih, je pisarniško delo vezano predvsem na delo z računalnikom.

Ne glede na delovno mesto oz. na vrsto del, pa morajo biti vsem delavcem, v vseh pogledih zagotovljeni ugodni pogoji za varno in zdravo delo.

3 NEVARNOSTI IN NESREČE PRI DELU

Čeprav ZGS ne opravlja proizvodne dejavnosti, je narava dela taka, da sta varnost in zdravje zaposlenih precej ogrožena. Glede na nevarnosti, ki so tesno povezane z naravo dela, lahko delavce na različnih delovnih mestih združimo v tri kategorije:

a) terenski delavci - gozdarji:

- padci - hoja po strminah, brezpotjih, skalah, zmrznjenem snegu, mokrem in blatnem terenu,
- napad divjih živali,
- piki žuželk in klopotov, ki prenašajo bolezni,
- vremenske nevarnosti,
- sredstva za delo (avto), odkazična sekičnica, motorna žaga, žičnica;

b) terenski delavci - lovci:

- padci - hoja po strminah, brezpotjih, skalah, zmrznjenem snegu, mokrem in blatnem terenu,
- napad divjih živali,
- piki žuželk in klopotov, ki prenašajo bolezni,
- vremenske nevarnosti,
- uporaba strelnega orožja,
- delo na višini,
- sredstva za delo (avto), motorna žaga, žičnica, kosilnica, ročno orodje;

Iz domače in tuje prakse

c) pisarniški delavci:

- povečano sevanje zaradi dela z računalnikom,
- neustrezni delovni prostori

Razvidno je, da velika večina delavcev Zavoda opravlja dela s povečano nevarnostjo, kamor terensko delo vsekakor šodi. Temu delu zaposlenih je sicer namenjena večja pozornost glede varstva in zdravlja pri delu, vendar se delovnega okolja - terena kot najpomembnejšega dejavnika varnega dela ne da bistveno spremeniti, lahko se mu le bolj ali manj uspešno prilagodimo. Čeprav so nevarnosti znane in se jih poskuša z različnimi ukrepi izločiti oz. zmanjšati, se vseh nezdog ne da preprečiti (preglednica 1).

Preglednica 1: Število nezdog in poškodbo po vrstah opravil

Opravilo	Število nezdog		
	1995	1996	1997
Hoja po terenu	19	11	19
Delo z delovnimi pripomočki	1	3	0
Prihod (odhod) na delo	3	2	4
Skupaj	23	16	23

Preglednica 2: Število nezdog po vzroku

Vzrok	Število nezdog s poškodbo		
	1995	1996	1997
Padeč od zdrs	18	13	17
Pik žuželke	1	0	0
Udarec vrje	0	0	2
Napad psa	0	0	1
Prometna nesreča	3	0	2
Delovno uredstvo	1	3	1
Skupaj	23	16	23

Število nezdog, ki imajo za posledico poškodbo, je glede na to, da ZGS ne opravlja proizvodne dejavnosti, precej visoko. Še bolj kot število nesreč pa je zaskrbljujoče število obolelih delavcev ZGS za lymsko boreliozo. Podatki v preglednici 3 prikazujejo uradno potrjeno stanje, zbrano iz poročil območnih enot jeseni 1996, dejansko stanje je verjetno še nekaj slabše, saj se delavci, ki sicer čutijo razne težave, zaradi različnih vzrokov (tudi finančnih-samofinanciranje), ne odločijo za pregled krvi, možno pa je tudi, da posledic okužbe še ne čutijo in se bodo le-te pokazale šele kasneje.

Posledice okužb so zelo različne: pri nekaterih jih praktično ni, pri drugih so trajne, pri večini pa se različne težave pojavljajo le občasno. Uspešnost zdravljenja je v veliki meri odvisna od pravočasnega odkritja

Preglednica 3: Število okuženih z lymsko boreliozo (esen 1996)

Območna enota	Št. obolelih	Odstotek od zaposlenih
Tolmin	6	9,7
Blod	4	10,3
Kranj	14	26,9
Ljubljana	8	10,0
Postojna	23	35,4
Kočevo	13	15,5
Novo mesto	16	25,4
Brežice	7	15,9
Celje	6	13,0
Nazare	5	13,2
Slovenj Gradec	3	5,1
Muribor	10	12,7
Murska Sobota	1	4,0
Sežana	4	12,1
Centralna enota	1	4,0
Skupaj	121	15,2

okužbe z borelijo, ki pa v preteklosti še ni bila toliko znana, zato so posledice starejših okužb boljše (celo invalidnost).

Poleg zdravstvenih težav in nepredvidljivih posledic bolezni so delavci ZGS zato, ker se lymska boreliozo ne šteje med poklicne bolezni oz. bolezni iz dela, prikrajšani za vse pravice v invalidskem in pokojninskem zavarovanju, pa tudi za pravice v zdravstvenem zavarovanju, ki jih za poklicne bolezni ali bolezni iz dela določa zakon. Tudi stroške odkrivanja bolezni (test krvi) v celoti krijejo delavci sami, saj ta storitev ni zajeta v obveznem zavarovanju in je ZZZV ne plača, razen če delavca na pregled ne napoti njegov zdravnik.

4 VARSTVENI UKREPI

ZGS skuša (v okviru razpoložljivih finančnih sredstev) od svoje ustanovitve dalje ukreniti vse potrebno za zagotovitev varnosti in zdravlja pri delu svojih delavcev, od ukrepov za zmanjševanje tveganj pri delu, opozarjanja in ozbratavanja delavcev, do ustrezne organizacije dela in opremljanja delavcev z osebnimi zaščitnimi sredstvi.

V program dela Zavoda vsako leto vključujemo potrebne in s pravilnikom predpisane ukrepe po posameznih področjih varstva pri delu, ki jih skušamo po možnostih tudi realizirati.

Zdravstveno in socialno varstvo:

- predhodni zdravstveni pregled,

- obdobjni zdravstveni pregled,
- specialni zdravstveni pregled.
- cepljenje proti meningoencefalitisu,
- cepljenje proti steklini,
- aktivnosti za uvrstitev borelioze med poklicne bolezni,
- testiranje krvi za boreliozo.

Požarno varstvo:

- opremljanje poslovnih zgradb in prostorov z gasilnimi aparati,
- izobraževanje,
- požarni red,
- pregled strelvodnih, električnih in dimnikarskih napeljav.

Zagotavljanje varnih sredstev za delo:

- predpisane omejitve - dovoljena je nabava in uporaba delovnih sredstev z ustreznimi listinami, navodili, atesti ipd.,
- periodični tehnični pregledi,
- usposabljanje delavcev za delo s posameznimi delovnimi sredstvi.

Osebo varstvo:

- opremljanje delavcev z osebnimi zaščitnimi sredstvi: zaščitni čevlji in škornji, gamaše, zaščitna oblačila, zaščitna čelada, repelenti, pinceta za odstranjevanje klopov, omarice in torbice s prvo pomočjo;
- izobraževanje o namenski rabi in vzdrževanju teh sredstev.

Zagotavljanje varnega delovnega okolja:

- zagotavljanje varnega gibanja, ustrezne osvetlitve, prezračevanja, ogrevanja, prepovedi kajenja s primerno izbiro in opremo delovnih prostorov,
- prepoved oz. dodatni ukrepi za delo v nevarnih razmerah,
- posebna navodila in organizacija dela za nevarnejša dela,
- zagotavljanje stalne povezave, kadar delavec dela na terenu sam.

Čeprav je res, da so najpomembnejši, najcenejši in in najučinkovitejši ukrepi za zagotavljanje varnega in

zdravega dela izobraževanje in osveščanje delavcev na vseh področjih dela ter doseganje discipline in odgovornosti pri delu, ne moremo mimo ukrepov, katerih izvajanje je zelo odvisno od finančnih sredstev, ki se jih skuša čim več tudi zagotoviti.

5 ORGANIZACIJA VARSTVA PRI DELU

Pravice, obveznosti in odgovornosti v zvezi z izvajanjem varstva pri delu so natančneje opredeljene v Pravilniku o varstvu pri delu. Za opravljanje strokovnih nalog s tega področja pa je Zavod organiziral posebno Službo za varstvo pri delu, ki jo sestavljajo vodja in po en pooblaščen delavec z vsake območne enote ter predstavnik gojitvenih lovišč. Vsak pooblaščen delavec mora imeti najmanj višješolsko izobrazbo in strokovni izpit iz varstva pri delu. Naloga službe je, da na podlagi zakonodaje, znanstvenih dognanj, tehničnih dosežkov ter lastnih izkušenj in znanja izdela in predlaga ustrezna pravila in tehnične rešitve s področja varstva pri delu ter spremlja njihovo dosledno izvajanje.

V procesu celovitega in uspešnega zagotavljanja varstva in zdravja pri delu morajo aktivno sodelovati vsi zaposleni, posebne obveznosti in naloge pa imajo predvsem vodilni in vodstveni delavci ter služba za varstvo pri delu.

Služba za varstvo pri delu je neposredno odgovorna direktorju, njena naloga pa je, da na področju varstva:

- izobražuje delavce,
- spremlja in uvaja nova spoznanja,
- predlaga izboljšave,
- spremlja stanje in opozarja na pomanjkljivosti,
- raziskuje nesreče pri delu,
- izpolnjuje obveznosti do organov nadzora,
- pripravlja programe in poročila.

Vodilni delavci zavoda (direktor, vodje oddelkov, vodje območnih enot) so dolžni zagotoviti varne in zdrave razmere za delo s tem, da odločilno vplivajo na:

- organizacijo dela,
- oblikovanje delovnega okolja,
- nabavo delovnih sredstev,
- nadzor nad izvajanjem delovnih nalog,
- sankcioniranje kršiteljev.

Vodstveni delavci (vodje krajevnih enot) kontrolirajo izvrševanje obveznosti iz varstva pri delu zaposlenih v smislu:

- discipline pri delu,
- odgovornega izvajanja delovnih nalog,
- upoštevanja in izvajanja ukrepov varstva pri delu.

6 ZAKLJUČEK

Za vse zaposlene v podjetju je zelo pomembno, da je področje varstva in zdravja pri delu čim boljše

urejeno. Zavod za gozdove se vseskozi, od svoje ustanovitve dalje, zaveda, da je potrebno svojim delavcem zagotoviti dobre delovne razmere in da je področje varstva in zdravja pri delu kljub temu, da Zavod ne opravlja proizvodne dejavnosti, zelo zahtevno in pomembno za uspešno delovanje. Zavedamo se, da sedanje stanje varstva in zdravja pri delu še ni zadovoljivo, je pa vsako leto boljše, čeprav bo potrebno še mnogo truda in denarja, da bomo dosegli željeno raven, ki bo v zadovoljstvo vseh delavcev Zavoda.

GDK: 304 + 923.4 : (497.12)

Evidentiranje nezgod pri delu v slovenskih zasebnih gozdovih

Andrej KOTNIK*, Mirko MEDVED**

1 UVOD

Velik delež zasebnih gozdov v Sloveniji postavlja delo v zasebnem gozdu na posebno mesto, dodaten pomen pa mu daje nova zakonodaja, ki v primerjavi s preteklo nudi lastnikom več pravic in nalaga nove dolžnosti pri gospodarjenju z gozdom. Zaradi navedenih vzrokov in zaradi razdrobljene gozdne posesti ter velikega števila lastnikov gozdov se v gozdno proizvodnjo vključuje ogromno ljudi, ki so za delo v gozdu različno usposobljeni. Po veljavnih predpisih lastnik gozda za delo v svojem gozdu ne potrebuje nikakršnih potrdil o usposobljenosti, zato je tudi njegovo znanje za opravljanje gozdnega dela vprašljivo. Posledice omenjene problematike se kažejo v najbolj žalostni obliki - v nezgodah pri delu v zasebnem gozdu. Za uspešno rešitev perečega problema je potrebno poznati obseg in naravo nezgod pri gozdnem delu, evidentiranje nezgod pa predstavlja v Sloveniji prvo oviro pri raziskovanju.

2 EVIDENTIRANJE NEZGOD

Ko se v Sloveniji pripeti nezgoda v gozdu, veliko ponesrečencev nezgode ne prijavi in tudi ne išče pomoči pri zdravniku. Marsikdo, ki zdravnika obišče, zaradi različnih razlogov ne pove, kje je do nezgode v

resnici prišlo. Ponesrečenci, ki so se zgledali pri zdravniku in predstavili svojo nezgodo kot nezgodo pri gozdnem delu, so v zdravniški kartoteki vodeni v dveh skupinah. Podatki o nezgodah nezaposlenih pacientov ostanejo v kartoteki pri osebnem zdravniku, za zaposlene ponesrečence pa podatke pošiljajo na Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije. Omenjeni postopek prikazuje, da je popolno evidentiranje vseh nezgod v slovenskih zasebnih gozdovih preko zdravstva onemogočeno že na samem začetku.

Na Inštitutu za varovanje zdravja RS razpolagajo s podatki o zaposlenih ponesrečencih, ti podatki pa so urejeni na način, ki ne omogoča hitrega in ustreznega dostopa. Z istimi podatki razpolagajo tudi pri Zavodu za zdravstveno varstvo in Zavodu RS za statistiko. O nezgodah zaposlenih na gozdnogospodarskih organizacijah, članicah Splošnega združenja gozdarstva, obstoja od leta 1974 do pred nekaj leti podrobna evidenca.

Zdravnik je v primeru smrti, težje telesne poškodbe ali suma, da bi šlo lahko za kaznivo dejanje, o nezgodi dolžan obvestiti Upravo za notranje zadeve. Delavci Uprave po nalogu preiskovalnega sodnika Okrožnega sodišča ali državnega tožilca v sodelovanju z drugimi strokovnimi službami opravijo potrebne raziskave in po poročilu nezgodo primerno evidentirajo. Tako so na Ministrstvu za notranje zadeve RS zbrana vsa poročila posameznih enot Uprave za notranje zadeve in na ta način edini naslov, kjer je možno dobiti podatke o nezgodah v slovenskih zasebnih gozdovih. Gre seveda

* A. K., dipl. inž. gozd., Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Novo mesto, Gubčeva 15, 8000 Novo mesto

** Mag. M. M., dipl. inž. gozd., Gozdarski inštitut Slovenije, Večna pot 2, 1000 Ljubljana, SLO